

Osvrt zdravstvenog sektora na globalni dokument za upravljanje hemikalijama i otpadom

Dr Branislava Matić Savićević

Institut za javno zdravlje Srbije "Dr Milan Jovanović Batut"

Uvod u temu; gde i šta je zdravlje u tom procesu?

- 4th meeting of the intercessional process considering the Strategic Approach and sound management of chemicals and waste beyond 2020 (IP4) Nairobi, Kenya, 27 February – 3 March 2023
- Dokument koji je ishod sastanka:

Intersessional Process Single Consolidated Document

- **Tema prezentacije:** pozicioniranje *sektora zdravlja u procesu racionalnog upravljanja hemikalijama i otpadom*, definisano u istom
- http://www.saicm.org/Portals/12/documents/meetings/IP4_2/INTERSESSIONAL%20PROCESS%20SINGLE%20CONSOLIDATED%20DOCUMENT%20as%20corrected%20per%20Plenary%20discussion%203%20March%202023.pdf

III. SCOPE: “Zdravlje” – između ostalih sektora u širem okviru

- ekološki, ekonomski, socijalni, **zdravstveni**, poljoprivredni i dr aspekti upravljanja hemikalijama i otpadom (UH&O) - unapređenje održivog razvoja i obezbeđenje cirkularnog ekološkog integriteta, bez toksina;
- Uključivanje **svih relevantnih sektora i zainteresovanih strana** - ključno za dobro UH&O: poljoprivreda, životna sredina, **zdravstvo**, obrazovanje, finansije, razvoj, građevinarstvo i rad.
- **CILJ B3: DO 20XX (2030):** stvaranje globalnih baza podataka o proizvodnji, potrošnji hemikalija, emisijama hemikalija i dispoziciji otpada u životnu sredinu, kao i onih koje se tiču zdravlja/izloženosti:
 - A) Koncentracije hemikalija i metabolita u organizmu ljudi (HBM)
 - B) Opterećenje bolestima poreklom od prisustva hemikalija u ž.s.

Implementacija na nacionalnom nivou

Za integrisanost racionalnog UH&O svaka Vlada da:

- **Izradi** nacionalne akcione **planove** za implementaciju na međuresornoj ili međuinstitucionalnoj osnovi, u konsultaciji sa zainteresovanim stranama,
- **Akteri:** relevantno nacionalno odeljenje i zainteresovane strane obezbede zastupljenost interesa obuhvat svih relevantnih oblasti.
- **Implementacija AP** na nacionalnom nivou: svi sektori uključeni u izradu AP – formirati **stalnu RG za implementaciju**

76th WORLD HEALTH ASSEMBLY A76/A/CONF./2 Agenda item 16.3 24 May 2023

- “The impact of chemicals, waste and pollution on human health Draft resolution”

https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA76/A76_ACONF2-en.pdf

- **(PP3)** – prepoznata je ključna uloga zdravstva i jedinstvena ekspertiza bitni za doprinos racionalnom UH&O kao i sprečavanju štetnih zdravstvenih efekata izlaganja istima;
- **(PP5)** – prepoznata ključna uloga WHO u obezbeđivanju liderstva i koordinacije u pogledu praćenja efekata na zdravlje usled izloženosti hemikalijama;
- Registrovana **neophodnost uključivanja sektora zdravlja** kroz prethodne donete Rezolucije:
- **WHA59.15 (2006)**; SAICM
- **WHA63.25 (2010)**; bolje zdravlje kroz bezbedno upravljanje otpadom
- **WHA63.26 (2010)**; javno zdravlje i izloženost pesticidima
- **WHA67.11 (2014)**; javno zdravlje i izlaganje živi i jedinjenjima žive
- **WHA68.8 (2015)**; fokus na uticaju aerozagađenja na javno zdravlje i
- **WHA69.4 (2016)**; uloga sektora zdravlja u sprovođenju SAICM i dostizanju ciljeva do 2020 i dalje.

PP6. WHO Mapa puta za osnaživanje uključivanja sektora zdravlja u proces SAICM do 2030 – instrument za multisektorsku saradnju

PP12. - nekorektno UH&O zajedno sa zagađenjem, mogu dovesti do izraženih štetnih efekata na zdravlje i životnu sredinu, kao bitni činioci geneze mnogih NCDs;

(PP15); Target B3/IP4 Pouzdani podaci dostupni samo za mali broj potencijalnih izloženosti; ljudi izloženi mnogo većem broju hemikalija svakodnevna;

- **Posebno osetljiva populacija dece:** Mt dece; obolevanja; poremećaj u neuro-kognitivnom razvoju; invalidnost – zemlje u razvoju

Sektor zdravstva u Srbiji i UH&O – šta imamo, šta nam treba?

- „Development of a road map to enhance health sector engagement/contribution to **sound chemicals management in Serbia till 2030**“ (14 Feb – 31 March 2021), WHO, UNEP

<https://www.who.int/publications/i/item/9789240035881>

ENHANCING HEALTH SECTOR
ENGAGEMENT/CONTRIBUTION TO SOUND
CHEMICALS MANAGEMENT IN SERBIA TILL
2030

ROAD MAP



INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH OF SERBIA

March 2021

Akcioni Plan

- I. Liderstvo i koordinacija
- II. Institucionalni kapaciteti
- III. Znanje & Dokazi
- IV. Smanjenje rizika

CASE STUDY Assessment of health risks of chemicals

Serbia

STRENGTHENING NATIONAL CHEMICAL RISK-ASSESSMENT CAPACITIES TO GUIDE RISK-REDUCTION DECISION-MAKING

Implementing institution: Institute of Public Health of Serbia


Overview
Serbia aims to increase capacity for chemical risk assessment, which is identified as a priority in strategic documents including the WHO Chemicals Road Map, World Health Assembly resolutions (WHA 69.4, 70.76), the International Health Regulations (2005), the Strategic Approach to International Chemicals Management (SAICM), and the Ostrova Declaration on Environment and Health.

Objective
The project set out to strengthen the methodological basis and human capacities for assessment of health risks from exposure to chemicals and their mixtures.

Activities

- Raising awareness, increasing knowledge and training public health professionals in the area of chemical risk assessment
- Prioritizing chemicals (arsenic and phthalates) for risk assessment and managing associated health risks
- Organizing a high-level meeting to discuss further risk assessment

Engagement of partners/stakeholders
The project engaged six experts from the Institute of Public Health of Serbia, two experts from the University of Belgrade's Faculty of Pharmacy, Department of Toxicology and Centre for Toxicological Risk Assessment, and two experts from the Ministry of Environmental Protection's Department for Chemicals Management.



World Health Organization
European Region

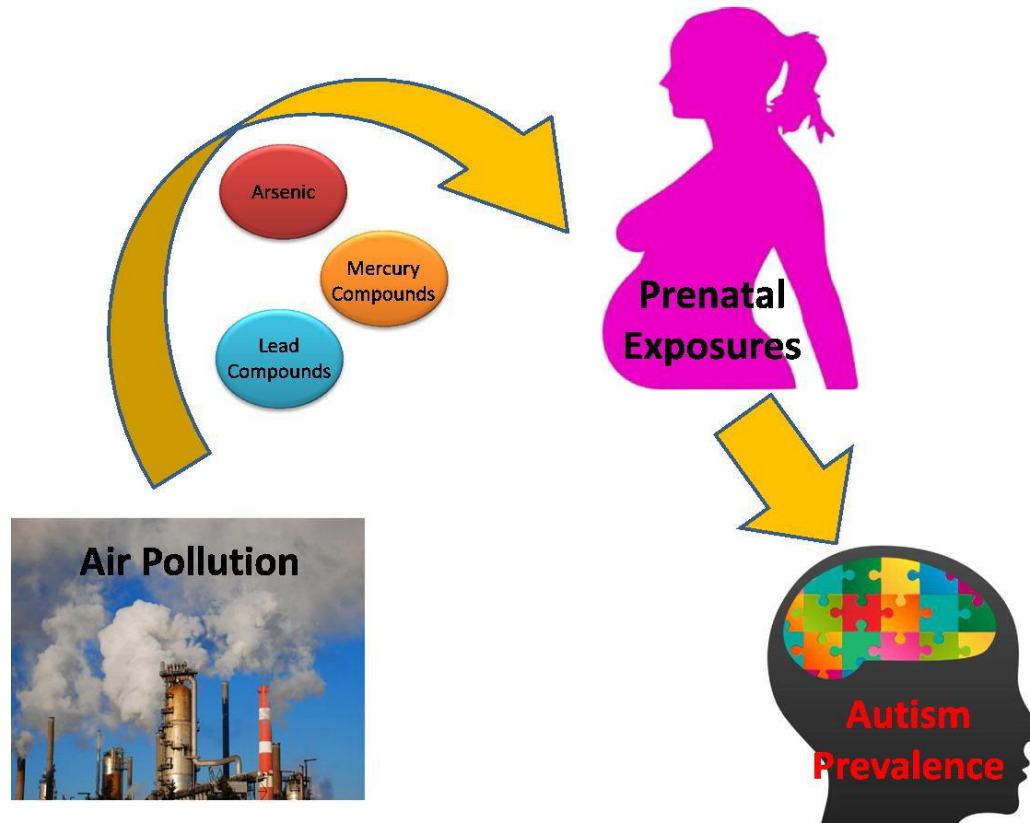
- lista metodologija za procenu rizika od hemikalija u vodi, vazduhu, zemljištu, predmetima, hrani
- Prioritizacija – ftalati i arsen
- Mapiranje prisutnosti As u svim medijima životne sredine

<https://www.who.int/serbia/publications/m/item/case-study-serbia-assessment-of-health-risks-of-chemicals>

Šta sektoru zdravlja nedostaje, a stoji u AP Mape puta?

- Zajedničko multisektorsko telo za hemikalije i zdravlje formirano od strane Ministarstva zdravlja
- Uključivanje HBM u aktivnosti sektora za javno zdravlje, u skladu sa:
- SAICM i WHO dokumentima iz 2023 i ranije
- Statusom HBM u EU, realizovanim kroz HBM4EU
- <https://www.hbm4eu.eu/wp-content/uploads/2017/03/Croatian-1.pdf>

Zašto povezujemo hemikalije i zdravlje?



- Transplacentarna migracija hemikalija: teški metali, metaloidi, VOCs, POPs
- Pojava poremećaja neurokognitivnog razvoja kod novorođenčadi
- Kancerogeno dejstvo u populaciji odraslih
- Hematotoksičnost
- Sposobnost endokrine modulacije

HVALA NA PAŽNJI!